

Nr 11

Konstitutionsutskottets memorial med förslag till ändringar i riksdagsstadgan med anledning av riksdagens löne-delegation.

Konstitutionsutskottet får härmed med begagnande av sin initiativrätt föreslå riksdagen att antaga vissa ändringar i riksdagsstadgan med anledning av det vilande grundlagsändringsförslaget om inrättande av en riksdagens löne-delegation.

Det vilande grundlagsändringsförslaget. Dettas lydelse framgår av utskottets denna dag framlagda memorial nr 10. Det väsentliga innehållet är följande.

Enligt ett nytt stadgande i 62 § regeringsformen skall det tillkomma riksdagens löne-delegation att, därest icke riksdagen för visst fall annorlunda beslutar, i förhandlingsfrågor rörande anställningsvillkor, som skall gälla för statens arbetstagare eller eljest tillhör riksdagens prövning, rådplåga med statsrådsledamot, som Konungen därtill förordnat, samt att på riksdagens vägnar godkänna överenskommelse, som träffats i sådan fråga.

Närmare föreskrifter om löne-delegationen lämnas i ett nytt stadgande i 71 § riksdagsordningen, vars nuvarande innehåll flyttas till 70 §. Delegationen skall bestå av sexton ledamöter, åtta från första och åtta från andra kammaren. Dessa skall väljas för fyra år. Avgår ledamot ur riksdagen, avgår han också ur delegationen. Suppleanter väljes för samma tid som ledamöterna. Stadgandena i 45 § 2 mom. och 75 § 2 mom. för utskott — om val av presidium och ålderspresidentens ordförandeskap innan presidium valts — skall äga tillämpning även på delegationen. Omröstning skall ske öppet. Ordföranden skall äga utslagsröst. Skiljaktiga meningar må antecknas. Innan förhandlingsöverenskommelse träffats eller förhandling eljest slutförts, skall ledamot icke få utan delegationens tillstånd yppa vad vid sakens behandling i delegationen förekommit.

Uttalanden om stadgeregleringen vid 1964 års riksdag. Att tillkomsten av en riksdagens löne-delegation bör föranleda ändringar och kompletteringar i riksdagsstadgan och i kamrarnas ordningsstadgor uttalades vid 1964 års riksdag både av departementschefen i den proposition (nr 140), vari förslaget till grundlagsändringar framlades, och av konstitutionsutskottet i dess utlåtande (nr 19) över propositionen.

Departementschefen framhöll, att 8 och 9 §§ riksdagsstadgan samt 21 § ordningsstadgorna utan vidare blir tillämpliga på delegationen, samt uttalade, att i samband med den slutliga prövningen av grundlagsfrågan borde övervägas att även göra 12, 14, 15 och 16 §§ riksdagsstadgan samt 7 § 1 mom. ävensom 8 och 9 §§ ordningsstadgorna tillämpliga. Bestämmelser om justering och expediering av delegationens beslut kunde vidare upptagas i riksdagsstadgan.

Även utskottet framhöll, att ändringar i stadgeregleringen borde vidtagas i samband med den slutliga prövningen av grundlagsförslaget. I detta sammanhang borde även prövas frågorna om formerna för riksdagens återtagande av delegationens uppdrag och om redovisning av delegationens verksamhet inför riksdagen. Härtill är att anteckna, att den punkt i det vilande förslaget till ändrad lydelse av 62 § regeringsformen, enligt vilken löne delegationens uppdrag kan återkallas — »därest icke riksdagen för visst fall annorlunda beslutar» — tillkom på utskottets förslag. Enligt propositionen skulle delegationen vara ett helt obligatoriskt organ.

Utskottet. Genom sitt denna dag avgivna memorial nr 10 anmäler utskottet det vilande grundlagsändringsförslaget om inrättande av en riksdagens löne delegation för vidare grundlagsenlig behandling av riksdagen. I anslutning härtill har utskottet, såsom förutskickades vid 1964 års riksdag, övervägt behovet av ändringar i riksdagens interna stadgereglering.

Vissa av bestämmelserna i riksdagsstadgan för riksdagens utskott, nämnder och valmän bör enligt utskottets mening göras tillämpliga även på löne delegationen. Detta gäller 14 § om konstituerande sammanträde, 15 § om kallelse samt förbud mot sammanträde under kammarplenum, 16 § om skyldighet för ledamot att anmäla förfall samt 23 § om ordförandens underskrift på expeditioner. Övriga §§ i nu berörda avsnitt av riksdagsstadgan saknar betydelse i detta sammanhang. I anslutning till 15 § vill utskottet anteckna, att sådana ordnade förhållanden med avseende på kallelser och sammanträdestider, som gäller för utskott, måste anses angelägna i fråga om ett organ, som beslutar i riksdagens ställe.

Löne delegationen bör liksom utskotten ha sekreterare; 30 § första stycket riksdagsstadgan bör därför göras tillämplig på delegationen.

I riksdagsstadgans avsnitt om val inom kammare blir 8 och 9 §§ med vissa formella bestämmelser och 12 § om ordningen för suppleanters inträde utan vidare tillämpliga även på löne delegationen, om annat ej uttryckligen anges. Enligt utskottets mening bör ifrågakvarande bestämmelser gälla även delegationen.

Utskottet har vidare, såsom förutskickades vid 1964 års riksdag, övervägt frågorna om formerna för återtagande av löne delegationens uppdrag och om redovisning av delegationens verksamhet för riksdagen.

Med avseende på spörsmålet om återtagande av delegationens uppdrag

har utskottet funnit, att de vanliga initiativreglerna måste bli tillämpliga. Utskottet vill som sin uppfattning uttala, att stadgandet i 55 § 1 mom. riksdagsordningen om särskild motionsrätt i frågor som omedelbarligen föranleds av någon »under riksdagen inträffad händelse» bör tillämpas generöst i fall som här avses.

Med avseende på delegationens redovisning inför riksdagen har utskottet funnit, att sådan bör ges årligen genom en redogörelse, som utskottsbehandlas i vanlig ordning. Då denna redogörelse bl. a. skall tjäna som underlag för ställningstagande till frågan om delegationens fortsatta behörighet, bör den avlämnas vid första plenum efter riksdagens öppnande, dvs. motionslidens första dag. Alla överenskommelser, som överlämnats till delegationen för ställningstagande, bör biläggas, vare sig de blivit godkända eller icke. Redogörelsen synes lämpligen kunna behandlas av bankoutskottet.

Oavsett att lönedelelegationen *ålägges* att avge årlig redovisning, bör den *äga befogenhet* att, närhelst den så finner påkallat, lämna riksdagen redogörelser för handlagda ärenden. Detta har beaktats vid avfattningen av utskottets förslag till stadgande om redovisningen.

I syfte att understryka vikten av att riksdagen kan erhålla god inblick i delegationens arbete och att detta bedrivs efter väsentligen samma välordnade former som utskottets arbete föreslår utskottet en uttrycklig bestämmelse om skyldighet för sekreteraren att föra protokoll över hållna sammanträden. Vid utformningen av dessa protokoll måste särskilt beaktas, att delegationens verksamhet i viss utsträckning kan bli omgiven av sekretess. Då motsvarande gäller konstitutionsutskottet med hänsyn till dess dechargearbete, vill utskottet anteckna, att över dess sammanträden enligt gammal praxis föres två olika protokollsserier, nämligen dels särskilda protokoll över dechargen och dels allmänna protokoll över utskottets arbete i övrigt. Ett liknande förfarande skulle kunna vara lämpligt för lönedelelegationen. Av dess allmänna protokoll skulle då bl. a. kunna framgå hur många samråd som förekommit i de olika förhandlingsfrågorna, vilka reservationer som avgetts, m. fl. uppgifter av allmänt intresse.

Särskilda föreskrifter om justering och expediering av delegationens beslut torde icke vara erforderliga.

Ett särskilt spörsmål gäller lönedelelegationens ställning till frågor rörande riksdagens egen förvaltning. Grundlagsstadgandena öppnar möjlighet för olika tillämpningar. Den lydelse 62 § regeringsformen erhåller pekar närmast på att riksdagstjänstemännen icke faller därunder. Klart är nämligen, som särskilt framhölls i propositionen om det vilande grundlagsändringsförslaget (1964: 140), att samråd med statsråd ej ifrågakommer med avseende på den interna riksdagsförvaltningen, och stadgandet synes utgå från att delegationen först samråder och därefter godkänner. Det lär emellertid också vara möjligt att så tillämpa stadgandet, att delegationen anses behörig att godkänna även i fall, då samråd icke kan förekomma, nå-

got som också förutsattes i nämnda proposition. Utskottet uttalade sig ej i frågan vid 1964 års riksdag. Med hänsyn till de angivna tolkningsmöjligheterna vill det synas utskottet viktigt, att i riksdagsstadgan anges, om delegationen skall befatta sig med riksdagsförvaltningen eller icke. Besvaras frågan jakande, måste även 7 § riksdagsstadgan ändras. Utskottet har funnit, att delegationen i allt fall tills vidare icke bör taga befattning med ifrågavarande område. Riksdagens personal- och förvaltningsorganisation skall enligt ett nyligen fattat beslut bli föremål för översyn. Vid denna utredning lär löne delegationens ställning i berörda hänseende bli föremål för övervägande. I avvaktan härpå bör någon ändring i nuläget icke ske.

Utöver nu nämnda bestämmelser finner utskottet icke några föreskrifter erforderliga i riksdagsstadgan. Utskottet har särskilt övervägt behovet av jävsregler men funnit sig icke böra framlägga förslag därom. Utskottet ansluter sig till uttalandet i den förutnämnda propositionen, att det utan en uttrycklig bestämmelse torde kunna förutsättas att riksdagen ej i delegationen inväljer någon som i sin verksamhet utanför riksdagen kan antagas ha ett mera uttalat intresse av hur frågor inom delegationens verksamhetsområde löses. Detsamma gäller naturligtvis delegationens sekreterare, som bör intaga en helt fri och obunden ställning.

Vid genomförande av de nämnda ändringarna i riksdagsstadgan måste beaktas, att även riksdagens krigsdelegation påkallar vissa ändringar i stadgan. Den enklaste tekniska lösningen synes vara att ta i anspråk de för närvarande lediga båda paragraferna i avsnittet om val inom kammare, 10 och 11 §§. Om 12 och 13 §§ numreras om till 10 och 11 §§, kan 12 § disponeras för löne delegationen och 13 § för krigsdelegationen. Placeringen synes naturlig, då regler om riksdagens utskott, nämnder och valmän följer i 14—27 §§. Omnumreringen föranleder en mindre ändring i nuvarande 13 §.

I den föreslagna 12 § kan alla regler om löne delegationen införas. Genom en bestämmelse där om att 14, 15, 16 och 23 §§ samt 30 § första stycket skall äga motsvarande tillämpning på delegationen kommer man ifrån att ändra alla dessa paragrafer.

Det må antecknas, att utskottet i ett särskilt denna dag avgivet memorial, nr 12, för riksdagen framlägger förslag till ändringar i riksdagsstadgan med anledning av riksdagens krigsdelegation.

Även vissa bestämmelser i ordningsstadgorna bör göras tillämpliga på löne delegationen, nämligen 7 § 1 mom. om antal suppleanter, 8 § om underrättelse till Kungl. Maj:t om förrättade val samt 9 § om avsägelse av uppdrag. Utskottet har utarbetat förslag till nya lydelse för dessa stadganden. Då utskottet saknar initiativ rätt med avseende på dessa stadgor, kan emellertid de nya lydelsena icke föreslås till antagande. Förslagen överlämnas till kamrarna som bilaga till detta memorial.

Utskottet vill anteckna, att löne delegationens inrättande synes aktuali-

sera även andra frågor än de nu upptagna. Sålunda torde särskilda bestämmelser vara erforderliga om ersättning för uppdrag som ledamot och suppleant i delegationen med hänsyn till att denna skall kunna sammanträda på andra tider av året än riksdagen. Frågan härom kommer att upptagas av utskottet i senare sammanhang. Vidare bör det erinras om att de propositioner, varigenom Kungl. Maj:t hittills för riksdagens godkännande framlagt träffade förhandlingsöverenskommelser, brukat i hemställen upptaga ett flertal punkter utöver begäran om godkännande av själva överenskommelsen. Frågan är hur dessa övriga punkter skall bäst handläggas fortsättningsvis. Med hänsyn till att klarhet ej idag föreligger om hur förfarandet kommer att i alla delar gestalta sig, därest den väntade reformen med avseende på statstjänstemännens rättsställning genomföres, har utskottet emellertid funnit sig icke böra för riksdagen framlägga något förslag i angivna frågor. Dessa bör enligt utskottets mening med uppmärksamhet följas av riksdagens vederbörande organ.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, under förutsättning att det nu vilande förslaget till ändrad lydelse av § 62 regeringsformen samt §§ 70 och 71 riksdagsordningen slutligt genomföres, måtte besluta de ändringarna i riksdagsstadgan, att § 12 omnumreras till § 10, att § 13 omnumreras till § 11 och erhåller ändrad lydelse på sätt nedan anges, samt att efter sistnämnda paragraf införes en ny paragraf, betecknad § 12 och med den rubrik och den lydelse som nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

§ 11

Där val, som av kammare med slutna sedlar förrättas, icke skall vara proportionellt, iakttages i stället för de i 8, 9 och 12 §§ här ovan meddelade bestämmelser, att valsedlarna, såframt de skola bliva gällande, böra vara enkla, hoprullade, omärkta och fria såväl från all tvetydighet i anseende till personernas namn som från oriktighet beträffande deras antal. Mellan personer, som vid val undfått lika antal röster, skiljes genom lottning, när så erfordras.

Där val, som av kammare med slutna sedlar förrättas, icke skall vara proportionellt, iakttages i stället för de i 8, 9, och 10 §§ här ovan meddelade bestämmelser, att valsedlarna, såframt de skola bliva gällande, böra vara enkla, hoprullade, omärkta och fria såväl från all tvetydighet i anseende till personernas namn som från oriktighet beträffande deras antal. Mellan personer, som vid val undfått lika antal röster, skiljes genom lottning, när så erfordras.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Riksdagens löne delegation

§ 12

Vad här nedan i 14, 15, 16 och 23 §§ samt 30 § första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning på löne delegationen.

Det åligger delegationens sekreterare att föra protokoll över vad vid sammanträde förekommer.

Delegationen skall till riksdagen avlämna årlig redogörelse för sin verksamhet. Därvid skall fogas överenskommelser, som till delegationen överlämnats jämlikt § 62 regeringsformen. Redogörelsen skall vara kamrarna till handa vid första sammanträdet efter riksdagens öppnande. Den skall av kamrarna hänvisas till bankoutskottet, vilket det åligger att däröver avgiva utlåtande.

Delegationen tager icke befattning med förhandlingsfrågor rörande anställningsvillkor för arbetstagare hos riksdagen och dess verk.

Stockholm den 10 mars 1965

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson, Torsten Andersson, Damström, Erik Olsson, Carl Albert Anderson, Dahlén, Hernelius, Dahlberg och fröken Stenberg; samt

från andra kammaren: herrar Adamsson, Nilsson i Östersund, Wahlund*, Magnusson i Tumhult, fru Thunvall, herrar Johansson i Trollhättan, Hamrin i Jönköping*, Andersson i Billingsfors, Keijer* och Gustafsson i Stenkyrka*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Bilaga

Utkast till ändringar i kamrarnas ordningsstadgor med anledning
av riksdagens lönelegation

§ 7

Mom. 1. Val av ledamöter i de ständiga utskotten skola företagas i den följd, vari utskotten i 36 § riksdagsordningen finnas angivna; i enahanda ordning utses suppleanter till det antal, som, därest icke kammaren särskilt annorlunda beslutar för annat utskott än utrikesutskottet, skall motsvara de ordinarie ledamöternas.

Mom. 1. Val av ledamöter i de ständiga utskotten skola företagas i den följd, vari utskotten i 36 § riksdagsordningen finnas angivna. I enahanda ordning utses suppleanter. Dessas antal skall i annat utskott än utrikesutskottet ävensom i riksdagens lönelegation, därest icke kammaren särskilt annorlunda beslutar, motsvara de ordinarie ledamöternas.

§ 8

Utgången av kammarens val av ledamöter och suppleanter i utrikesutskottet, vilka val enligt 49 § riksdagsordningen ock gälla som val av ledamöter och suppleanter i utrikesnämnden, skall hos Konungen skyndsamt anmälas.

Utgången av kammarens val av ledamöter och suppleanter i utrikesutskottet och riksdagens lönelegation skall hos Konungen skyndsamt anmälas.

§ 9

Den, som blivit utsedd till ledamot eller suppleant i utskott, må ej utan kammarens bifall undandraga sig sådant uppdrag.

Den, som blivit utsedd till ledamot eller suppleant i utskott eller riksdagens lönelegation, må ej utan kammarens bifall undandraga sig sådant uppdrag.